

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

II. De Effectv Sacramentorvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

minetur: nam baptizat, qui tingit aquis lauando, medendo, refrigerando, &c. At qui nil fingi potest præter intentionem ministri. Non institutio Christi verba dicitur, ut quæ per se operaretur, proferente verba institutionis qualicunq;: quia cur non foret Sacramentum pronunciantem etiam pſtaco: 2. Quia Ministri Sacramentorum sunt instrumenta Dei, ratione utentia; & horum liberi arbitrii est determinare actiones particulares suæ voluntatis; hoc autem fit per intentionem voluntatis agentis. 3. Quia, ut verba speculativa, à quocunq; pronunciantur, suam habent significationem; ita practica suam operationem, præsertim prolata ab habente ad id & potestatem, & voluntatem: uti habet minister ritè ordinatus: ergo intentione opus.

DICO AD I. Excitat fidem quidè; quia ad hanc sufficit significatio verborum, quomodocunq; prolatorum; Sed non operatur effectum realem; quia hic requirit vim efficientem, quæ pendet ex intentione pronunciantis, ritè ordinati, verba Sacra practica. Sic etiam ludentes ex recreatione possunt efficaci cum intentione verba pronunciare super capax subiectum cum præsentem materiã.

AD II. Nullus hac in vita debet querere certitudinem de salute sua infallibilem: sed, Phil. 2. *Cum timore salutem suam operari*, sic, ut, I. Corint. 10. *qui stat, videat nec cadat*. Certitudinem verò moralem ac sufficientem habemus ex Sacramentis.

AD III. Dubitabat, quia nondum id erat in Concilio definitum; ideo se Ecclesiæ submittebat.

AD IV. *Non facere*, sc. vel quoad sub-

stantiam actionis faciendæ; aut quoad effectum actionis. Et, quoad hunc intellexit Innocentius: sc. etsi non intendat minister iustificare hominem hoc medio. Priore modo intelligit Kemnitius falso.

II. DE EFFECTU SACRAMENTORUM.

QUESTIO XII.

Quid sit conferre gratiam ex opere operato?

LUTHERO-CALVINISTAE bifariam exponunt. **LUTHERVS** l. de Capt. Bab. c. de Bapt. Papista fecerunt ex Sacramento præceptum, & ex fide opus; id est, ait Kemnitius p. 2. Exam. Sacramenta conferre gratiam ex merito operis, quod exercet velis, qui calceat, vel qui iungit.

CALVINVS in Antidoto c. 7. Can. 8. Sophistis conferre gratiam ex opere operato est, ex meritis hominum pendere efficaciam Sacramenti. Inst. l. 4. c. 14. §. 26. ait. *Quidquid de opere operato negati sunt Sophista, non modò falsum est, sed pugnat cum Sacramentorum natura: quæ instituit Deus, ut fideles vacuis bonorum operum & inopes, nihil præter manducationem adferant. Unde sequitur, ea recipiendo, nihil istos agere unde laudem mereantur; vel in hac Actione, quæ eorum respectu merè passiva est, nihil illis posse opus adscribi.*

AUTOR. Hæc verò deditæ operæ cuncta est. 1. Quia adeo Nos opus operati opponimus operi operantis. 2. Quia docemus contra Donatistas, Sacramenta minimè pendere ex bonitate ministri, id est, ex opere operantis.

II. Exponunt: Nos dicere, quod conferant gratiam sine fide, id est, ex opere operato.

Unde **LUTHERVS** ibid. Statuunt Sacramenta posse prodesse etiam, qui in peccatis mortalibus sunt, nec requirunt fidem. Sic & Kemnitius p. 2. Exam. Et Confessio Augustana artic. 13. &c.

CALVINVS in Antidoto Sess. 7, Can. 5. *Fin-*

gunt subesse vim magnam Sacramentis, qua sit extra fidem efficax.

AUTOR. Expositio hæc pugnat priori. 1. Quia si opus operatum sit opus meritorium suscipientis; quæ potest excludere fidem, sine qua est impossibile placere Deo? Heb. II. 2. Conc. Trid. Sess. 6. Can. 6. docet initium iustificationis fieri à Fide & poenitentia.

Itaq; conferre gratiam ex opere operato, est, Conferre eam ex Vi Actionis Sacramentalis, ad hoc à Deo instituta, & non ex merito operantis. Vnde Aug. l. 4. de Baptismo. c. 24. *Ipsum Sacramentum per se ipsum multum valet: sc. ex Dei voluntate, quæ est causa principalis; non fides operantis; quia hæc extrinsecè accedit ad efficientiam Sacramenti; & ab infantibus abest, in quibus tamen vis Sacramenti operatur.*

Q V Æ S T I O XIII.

An Sacramenta conferant gratiam ex opere operato?

LITERVS cum omni Secta sua volunt, Sacramenta immediate habere efficientiam gratiæ; sed nuda esse signa: mediè tamen excitare fidem iustificantem, si representando oculis, eorum verba auribus. MELANCHTHON in *Lociis*, horrendum errorem Papistarum appellat, quod Sacramenta iustificare dicant: cum sint solum signa promissionis, sicut & pictura rerum, ait in *Apologia ad art. 13* & libro contra Anabaptistas. Annis Posterioribus, forsitan argumentis nostris pressus, phrasin loquendi mutavit in vicinam nostræ; sed nil sententiam; Patremque sua secuta proles est; præsertim Kemnitius pars. 2. Exam.

CALVINVS *Instit. l. 4. c. 14. §. 6.* Constantè diserteque consentit; vsus eadem picture similitudine, & §. 18. exemplo Iridis ac Velleris. Et in *Anridoto Sess. 7. Can. 5.* Tum effectum habent Sacramenta, si fidei seruiunt. Et *Can. 8.* Eo modo gratiam efficiunt, quo Verbum prædicatum. Sic & **BEZA**, cæterique vniuersi:

SVADENT. Quia, 1. Heb. 10. *Institu &*

fide vivit: ergo non ex Sacramentis. Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam.* & c. 2. Mar. ult. *Qui crediderit & Baptizatus sit, & c.* Ergo qui non credit, etsi baptizatus sit, condemnatur. Dicit. *Qui non crediderit, condemnabitur:* Non dicit, qui non baptizatus fuerit, condemnabitur: ergo sola fides saluat, non Baptismus. 3. Rom. 4. *Credidit Abraham, & reput. & c.* Sicut ergo fides, non Circumcisio, eum saluauit; ita nunc & fides, non Baptismus. Hæc Luth. & Calu. 4. Zwinglius libro de vera & falsa religione, Luc. 5. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Ergo non Sacramenta. 5. Kemnitius Eph. 5. *Mundans eam lauacro aqua in Verbo vite:* Verbi igitur vis est tota ad fidem iustificantem. Testimonia Patrum & Rationes vanè aggerunt apud Bellarm. l. 2. cap. 10. & 11.

AUTOR. Sacramenta sunt veræ instrumentales causæ gratiæ, idque ex opere operato. 1. Quia sic Scriptura in meo *Antichristo* pars. 3. q. 4. 2. Huc prophetiæ spectantur. Isa. 1. *Lauamini, mundi estori, id est, aiunt S. Patres, baptizamini, hoc cum effectu, vt mundemini.* Ezech. 36. *Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et dabo vobis cor nouum.* Mich. 7. *Proiciet in profundum maris omnia peccata nostra.* Zach. 13. *Erit fons patens in ablutionem peccatoris.*

3. **FIGURÆ** declarant idem apud Bellarm. lib. 2. cap. 4. Concilia prætereo, Nubemque S. Patrum Græcæ, Latinæque Ecclesiæ.

4. **RATIONES** euincunt. 1. Sacramenta efficaciter conferuntur etiam non intelligentibus: ergo sunt signa verè practica, non solum significatiua ad excitandam fidem. 2. Verba & Signa Sacramentalia pendent ex diuina Institutione, non humana: Ergo etiam

II 2 super-

supernaturale quid efficiunt. Qui a cetero quin ab humana autoritate potuissent institui. 3. Sacramenta pendent à Deo non solum in Institutione; sed etiam in Verbo: Ipse enim est qui per ministros baptizat, consecrat. &c. non ergo nudè significant, sed quid efficiunt. Nam cum cætera humana signa solum significant; diuina nil ab iis distarent ut meliora. Plura vide in *Genal. p. 3. q. 2.*

DICO AD I. Sed non ex sola viuit: unde & Sacramentis est locus. Et sensus verus est, Iustus ex fide constanter expectat promissâ Dei. Ita *Abacuc. 2.*

AD II. Fides saluat, non sola, sed cum Baptismo; Eratque inferendum: Ergo non solus Baptismus saluat: Non; Baptismus non saluat. Ut si dicam: *1. Cor. 13.* Fides nil prodest sine charitate: ergo fides nil prodest. Malè. Dein; à genere ad speciem valent argumenta negatiua: ut non est animal; ergo nec homo: affirmatiua non valent; ut, Est animal, ergo & homo. Sic, qui non crediderit, condemnabitur: non contra semper.

AD III. Abrabæ fides & obedientia meruerat, ut primus haberet Sacramentum Circumcisionis in priuilegiū, velut *Signaculum σφραγίς*, non σημεῖον signum, iustitiæ fidei, id est, velut testimonium iustitiæ suæ, non ut signum, propositum ei ad excitandam fidem. Vide *suprà quest. 3.*

AD IV. Atqui Christus ibidem in paralytico ostendit, se etiam ut Homine peccata dimittere. Dein; hominibus dixit, Ioann. 20. *Quorum remisistis peccata. &c.* Deus tamen Solus propria Autoritate dimittit.

AD V. Per Verbum vita non intelli-

gitur concio; sed forma Sacramenti, seu Verbum practicum consecratorium. Ita ibi interpretes.

Q V Æ S T I O XIV.

An Sacramenta Veteris & Nouæ Legis differant in effectu iustificationis?

LUTHERVS lib. de Captiuit. Babyl. cap. de Regum. Error est, Sacramenta nouæ legis differre à veteris Legis, penes efficaciam significatiua, id est, quod nostra efficaciter significant faciendo, quod signa non illa. 2. Distinguit autem Vetera Sacramenta habentia an. nam promissionem, ut Iris Noë, Velut Gedconis, Umbra reuersa Ezechie. Alia nullam habentia; ut expiatoriæ ceremoniæ. Illa nostris paria; hæc inferiora facta in virtute efficientiæ significantur.

CALVINVS Instir. lib. 4. cap. 14. §. 23. Hoc dogma, quod Veteris Legis Sacramenta Dei gratiam adumbrarint: hæc Nouæ presentem conferant, penitus explodendum est. Sic consentit Luthero. Dissentit in isto: Neque tamen negamus, quod vberior sub Christi regno percipiatur gratia. Sic in Antidoto Scilicet, Cap. 2. Parem voluit Lutherus. Dein; Caluina §. 12. Purificationes Iudæorum ponit inter vera Sacramenta paria cæteris: Lutherus vult inferiora effectu.

KEMNITIVS in part. 2. Exam. aduertit Lutheri distinctionem veterum signorum & vberiolem gratiam Caluino: Cum utroque condemnat Catholicos.

SVADENT fere istis: 1. CALVINVS Instir. lib. 4. cap. 16. §. 3. & 4. Par est Circumcisionis & Baptismi promissio, scilicet de remissione peccatorum. Hinc *Eph. 2.* gentiles erant sine Deo, quia sine Circumcisione. 2. *Leuit. 4. 5. 6.* dantur oblationes pro peccatis remittendis. 3. Instir. l. 4. c. 14. §. 23. ex *1. Cor. 10.* Eandem escam spiritalem manducauerunt, & eundem potum spiritalem bibebant. Quis inane ausit facere signum illud, quod veram Christi Communionem Iudæi exhibebat? Ergo in Sacramentis paria nobis facit, nec nullam.

illam prerogativa particulam nobis relinquit.
Sic & Martyr, & Kemnitius. &c.

AUTOR. I. Etsi sint, qui improbabili-
ter docent Circumcisionem in veteri
lege gratiam ex operato contulisse; nō
tamen æquant vetera cum nouis Sacra-
mentis; quæ singula iustificant ex opere
operato. Quia ita Scriptura prophetica.
Psal. 9. *Holocaustum pro peccato non pos-
tulasti.* Quia, Psa. 50. *Sacrificium Deo spi-
ritus contribulatus.* Ita. 1. *Quid mihi multi-
tudo victimarum vestrarum?* De Aposto-
lica Scriptura vide *Antichristum part. 3.*
quæst. 5.

II. Ex opere operantis, ex fide prode-
rant vetera Sacramenta: de hoc non est
quæstio; sed, An ex Institutione fuerint
utilia cum fide usurpata? Paulus ita di-
stinguit. Noua saluare, regenerare, mū-
dare, iustificare, 1. *Corinth. 1. Eph. 5. Tit. 3.*
Vetera autem egena esse elementa, nihil
esse, nihil valere. 1. *Cor. 7. Gal. 5. Hebr. 10.*
Idem Vetera vocat umbras nouorum,
Col. 2. 1. *Cor. 10. Hebr. 10.* Neque est, quod
nostra dent maiorē gratiam: Nā vetera,
nullā dabāt vi institutionis, vt, 1. *Cor. 7.*
Circumcisio nihil est, & preputium nihil est:
Gal. 6. *Neque valet aliquid.* Quia sunt
Vmbra, quæ non est minus corpus; sed
nihil corporis. Et talia erant non solum
tempore Apostoli, sed inde ab origine,
considerata per se simpliciter, à lege ab-
strahendo. Nam Rom. 2. *Circumcisio
prodest, si legem obserues.*

2. Vide S. Patres pro utilitate sola,
contra efficaciam veterum Sacramen-
torum stantes apud *Bellarman. libr. 2.*
cap. 15.

3. RATIO militat. I. Quia Sa-
cramentum vt iustificet, habere debet

annexam promissionem absolutam gra-
tiæ: teste *Luthero in Assert. art. 1. Me-
lanchthone in Locis. Caluino Inst. l. 4. c.*
14. §. 3. Kemnitio &c. Atqui nullum ta-
le erat in Veteri Testamento: Nullum i-
gitur iustificabat. Minor: quia Heb. 8.
*Melius sortitus est Ministerium, quāto &
melioris Testamenti Mediator est, quod in
melioribus Repromissionibus sancitum est.*
Sic & Patres, & *Lutherus lib. de Captiu.*
*Babyl. cap. de Eucharistia: Veteris Testa-
menti promissio erat, non remissionis peccato-
rum, seu rerum æternarum; sed temporalium;
vt terra Chanaan, per quam nemo renouaba-
tur Spiritu. Vnde et irrationabilem pecudem,
in figura Christi, oportebat occidi, in cuius
sanguine idem Testamentum confirmabatur:
vt, qualis sanguis, tale Testamentum; qualis
hostia, talis promissio.*

CALVINVS negat Minorem, *Inst. libr.*
4. cap. 16. §. 4. dicens vnā esse eandemque
promissionem Sacramentorum legis veteris
ac nouæ.

AT Minor probatur. Quia nullū Vet^o
Sacramentum habuit promissionem,
nisi temporalem: *Lutherus* recenset Sa-
cificium Abel, Iridem, Vellus, Horolo-
gium Achaz: Vanè.

2. Ratio. Quia Vetus & noua Lex
differunt, quòd hæc iustificat, non illa:
ergo Sacramenta, quæ pars sunt legis, pa-
riter. Vnde *Ioan. 1. Lex per Moysen data
est; gratia & veritas per IESVM Christum
facta est.* Differuntque vt, 2. *Cor. 3.* Lite-
ra occidens, & Spiritus viuificans: Vt,
Gal. 4. seruitutem generans, & libertatē
afferens: Vt vetera quia veterem hominē
non renouabat; & Nouū, quia renouat
eundem: ideo, Tit. 3. *Lanacrum regenerati-
onis.* Et quæ in Veteri fiebat remissio

peccatorum, ea Noui respectu fiebat.

3. Promissio in Sacramentis nequit impleri, nisi fide recipiantur: At promissio V. g. Iridis de non submergendo orbe, præstatur etiam infidelibus: Circumcisionis, de hoc, vt sit pater multarum gentium, dareturque posteris eius terra promissionis; data tamen & infidelibus est. Item promissio tot Victimarum, de vnica Christi oblatione, impleta est orbi infideli. &c. Roman. 3. *Numquid incredulitas illorum fidem Dei enacuauit? Absit. Ergo. &c.*

DICO AD I. Circumcisioni nõ est promissio annexa remissionis peccatorum. Patet suprã. Et quia Abraham ante eam erat iustus: additaque est temporalis promissio: vt Genes. 17. *Multiplicabotez; erique pater mult. &c. Dabo tibi, & semini tuo terram Chanaan. &c.* Idem Roman. 4. Et gentes erant sine Deo, quia sine fide, non quia sine Circumcisione: quam etiam incircumcisæ, sed Deum colentes, vt Iob, Centurio. &c. saluabantur.

AD II. Vetera Sacrificia expiebant peccata quoad pœnam temporalem & immunditiam legalem; non quoad culpam, & pœnam Gehennæ. Ita Theologi in 1. 2. q. 102. art. 3. & 4. d. 1. Vide Bell. l. 2. c. 17.

AD III. 1. Pugnant ipsi seculum. Nã hic volunt Manna, aquam petreæ, & transitum maris fuisse Sacramenta iustificationis: & alibi id negant; vt Calvinus *Institut. libro 4. capit. 14. §. 19.* & Kemnitius *part. 2. Examinis pag. 41.* quia erant ceremoniæ non durantes. Ergo. 1. *Eandem escam, non nostram, sed suam; nõ*

Sacramentalem; quam & bestię bibeant, & edebant nec promissio aliqua facta est edentibus & bibentibus, nisi terrena. 2. *Spiritualem*, ob significationem futuri Calicis Sacri; non ob effectum præsentem spiritualem: Vnde, *Paulus Angelorum manducauit homo. Pl. 77. Et Petrus autem erat Christus.* Ioann. 6. *Panem vestri manducauerunt Manna, & mortui sunt: Qui manducat hunc panem, uiuunt in æternum.* Proinde non requiritur, vt Calvinus, vt parem vim tribuamus Manna & Baptismo, Manna & Eucharistiæ: nam quo inferiora sunt illa; eo fortius est argumentum Pauli. Si enim puniti sunt contemtores figuræ, quanto magis contemtores Veritatis?

Q V Æ S T I O XV.

Eccunde quadam Sacramenta iterari non debeant?

LUTHERANI & CALVINIANI vnicum Baptismum esse initerabilem debere asserunt: cetera vel esse Sacramenta negant.

SVADENT istis. 1. Quia, ait Calvinus *Instit. lib. 4. cap. 18. §. 19.* Baptismus est ingressus in Ecclesiam, & initiatio fidei: vnde vnus Deus vna Ecclesia; ita & vnus Baptismus. 2. Kemnitius in *Exam. par. 2. fol. 109.* Quia, sic est Institutio diuina. 3. Quia, Heb. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt uelaminati, renouari iterum ad Penitentiam.* 4. Quia, Baptismus significat Christi mortem; at semel est Christus mortuus. 5. Quia, pactum Dei in Baptismo initum est perpetuum. 6. Quia, nusquam est scriptura repeti posse, neque extat exemplum anabaptismi. 7. Quia, in Baptismo nascimur spiritualiter; at vna est natiuitas.

AUTOR. I. Character est causa cui Sacramenta quadam iterari non debeant.

ant. 1. Quia, semel data semper manent in eodem effectu sua; alia, quia non manent in suo effectu, qui est Gratia, ideo repeti possunt. 2. Quia, gratia augeri potest. 3. Dein; quia Character est & Sacramentum, & gratia: aliorum Sacramentorum effectus est solum gratia.

II. Characterem imprimunt solum Baptismus, Confirmatio, & Ordo. Quia in his homo nouam accipit potestatem ac ministerium: In Baptismo, participandi Sacramentis, aliisque bonis: In Confirmatione, pugnandi officium contra dæmonem, carnem, mundum. In Ordine, munus distribuendi dona Domini: In cæteris dantur remedia vel peccatorum omnium, aut reliquiarum ex iis, aut concupiscentiæ, aut famis.

DICO AD I. At Baptizati validè apud hæreticos, non intrant Ecclesiã, quæ nulla est apud eos: & baptizati apud Orthodoxos subinde apostatant, exciduntque fide. Et unum baptisma est, quia solū Christi Baptisma saluat. Et etiam, 1. Cor. 12. *Unus panis est*, & tamen repetitur.

AD II. Atqui Deus nunquam prohibuit repeti: ergo non est institutio.

AD III. Transeat.

AD IV. Et Eucharistia significat eandem, & tamen repetitur.

AD V. Pactum est conditionatè perpetuū; si sc. seruatis mandatis nō peccetur.

AD VI. Nec scriptum est ut non repetatur. Aug. l. 7. Trin. c. 4. *Dicimus tres personas in Deo; non quia Scriptura dicit, sed quia non contradicit.* Et est anabaptismi exemplum, Act. 19. iubente Paulo rebaptizari, qui solo Ioannis Baptismo erant tincti: cum tamen, iuxta errorem Lutheranorum, eadem vis Baptismi esset Christi & Ioannis &c.

AD VII. Est ea solum congruentia quædam, non euincens ratio. Dein; homo etiam per fidem nascitur, perque Verbum Dei; & hoc læpius. 1. Cor. 4. *Per Euangelium ego vos genui.* Nam spiritualis natiuitas potest repeti.

Q V Æ S T I O XVI.

An, & qualequid sit Character?

LUTHERANI, vt Kemnitius par 2. Exam. pag. 129. &c. Heshusius l. de errorib. Pontificiorum, tit. 15. Caluinus in Anidoto Concil. Sess. 7. Can. 9. Negant cum Wicleffo Characterem posse doceri ex Scriptura, seu vlla ratione.

SVADENT istis ferè. 1. Quia de eo in Scriptura & Patribus merū silētium. 2. Quia, Inter Scholasticos nil certum. 3. Quia, Autor eius primus fuit Innocentius III.

AUTOR. I. Character est signum spiritale, à quibusdam Sacramentis animæ impressum: Sic Concilia.

II. Ex probabilibus est, esse quid reale ab anima distinctum, ac absolutā qualitatem, non solam relationem.

III. Eius officia sunt, 1. Aptum reddere ad cultum Dei: 2. Configurare Christo: 3. Distinguere ab aliis.

IV. Inhæret autem substantiæ animæ indelibilis. Quia non habet contraria; estque in subiectio incorruptibili: cumque sit quædam consecratio animæ, durat ipsa durante.

V. Nullū verò Sacramentum Mosaicum impressit Characterem animæ.

VI. In Christo tamen nullus ineffe poterat. 1. Quia Character est participatio Sacerdotii Christi: 2. Et; signari Characterem est ouium, seruorum. &c. at Christus est Pastor, Dux, Dominus. 3. Neque Christus vllū accepit Sacramentū Nouæ legis

legis, præter Eucharistiam. 4. Nos vero egemus; vt Christus velut ex pacto ad actiones Sacramentales nobiscum concurrat.

VII. Esse verò characterem, Scriptura docet in meo *Antichristo part. 3. q. 6.* Quam Calvinus in Commentario exponit de obsignatione promissionum à Deo in cordibus facta ad fidem confirmandam.

AT, nimis inconueniens esset locutio, Obsignari hominem, pro Obsignari promissiones homini factas.

2. Esse characterem docent S. Patres in mea *Genealogia part. 3. q. 3.* Et *Rationes* quincunt.

I. Quia: Cùm homines hominibus conferunt officiũ, tribuũt simul aliquod externum signum potestatis: Deus vero internum infundit. Sicut autem diligendo facit bonum, cumque vult diligere, credi, sperari, infundit habitus dilectionis, fidei spei: ita credibile est, cũ quosad sua quædam Sacramunia deputat; quod ad eadem certas qualitates infundat, id est, characteres.

2. Baptismus, sine fide perceptus, aliquid Sacramentale confert; cum gratiæ capax non sit infidelis: ita Confirmatio & Ordo; cætera solam dant gratiam; aut nihil, ponentibus obicem. Et istud vocamus characterem.

3. Baptismus, Confirmatio & Ordo repeti nequeunt, vti cætera Sacramenta. Et huius alia vera causa reddi nequit, nisi character. Quia per hunc manentem semper manent in effectu suo determinato; gratia verò aut perditam recuperatur per Sacramentorum repetitionem, aut seruata augetur: non sic character, quia

ipse Sacramentum est; gratia non est Sacramentum.

Præter has rationes alia sufficiens reddi non potest. Patet supra in responsionibus ad rationes Luthero-Caluinistarũ cur Baptismus iterari non debeat.

QVÆSTIO XVII.

Quot sint Sacramenta?

LUTHERVS lib. de Capt. Babil. variavit: Esse unum iuxta Scripturam; Esse tria, negandaque partem; Esse duo, in rigore; Se non damnare septem, quæ tamen in Scriptura doceri posse. Hinc Lutherorum diuersæ sententiæ. I. Opinio Lutheri: tria sunt Sacramenta. II. Esse duo: Baptismus & Eucharistiam: Lutherus, Melancthon, Lyricus, Chreocerus, Kemnitius. III. Esse tria: Baptismus, Eucharistiam, Pœnitentiam: Hæc communis in Catechismis, *Confessio August.* IV. *Zwinglii*: tria, Baptismus, Cœnam, Matrimonium.

V. CALVINI *Instit. l. 4. cap. 18. §. 19.* Esse duo, Baptismus & Cœnam: cap. 14. §. 20. & cap. 19. & 31, addit Ordinationem, mouens ordinaria duo esse atque communia cœctis. Hinc in *Antidoto Sess. 7. Can. 1.* solam quatuor Sacramenta reiecit.

VI. LUTHERO-CALVINISTÆ: Esse quatuor; Baptismus, Eucharistiam, Pœnitentiam, & Ordinationem. Ita MELANCTHON in *Locis editis* anno 1536. & 1572. & 1578. *Mibi maxime placet etiam addi Ordinationem, id est, Vocationem ad ministrandum Evangelij: quia hæc etiam mandato Evangelico præcipitur & addita est promissio.* Sic & Lucas Lossius in *Catechismo* anni 1557. qui anno 1554. tria posuerat.

VII. Luthero-Calvino-Zwingliani: esse quinque; Baptismus, Eucharistiam, Pœnitentiam, Ordinationem, & Matrimonium. Ita Melancthon in *Locis editis* anno 1536. & 1572. quod sit signum rei Sacræ habeatq; mandatum & promissionem. Obstat quæritur vnum quod fuerit ante Christum.

AT, & Baptismus Ioannis fuit antequam tamen esse vult Sacramentum.

VII. Lutherianorum Mollium opinio, non fides: esse septem. Sic biennio post obitum Lutheri Synodus Lipsiana cum Wittenbergenfibus & M. Lanchihone. Vnde *Moller* vocari cepti, teste *Sirio* anno 1548, Quos ideo Illyricus appellat hæresiarchas Mollium. Ita facti, necdum consentiunt.

AUTOR. Sacramenta propriè dicta & vera sunt septem, 1. A Christo instituta vel mandata: 2. Cum certo Ritu seu Signo: 3. Cumque promissione gratiæ annexa: quam Apostoli sua confidenti Ritus vsurpatione atque Solenni fat testati sunt, effectu promissionis consequente. 1. Ita docent Sacræ Scripturæ in meo *Antichristo* p. 3. q. 7. Easque sic Patres intellexerunt: sic stabilierunt Decreta Conciliorum: Nec dissentit Congruentia rationum apud *Bell.* lib. 2. cap. 25. 26.

SVADENT VERO id tribus LUTHERO-CALVINISTÆ. 1. Scriptura nusquam tradit esse septem. 2. Tradit solum duo, Ioa. 19. & exiit Sanguis & Aqua: id est, (aiunt Patres *Chrysof.* *Cyrl.* *Theophil.* *Damasc.* *Aug.*) Eucharistia & Baptismus. 3. Scriptura negat esse septem *Apoc.* 17. Bestia septiceps dicitur Sacramentum: ideo is numerus Sacramentorum pertinet ad Antichristum. Ita *Kemnitius Exam. par. 2. pag. 18. & 50.*

DICO AD I. Suprà patet, quod Scriptura nusquam vllum numerum Sacramentorum exprimat: non tamen idcirco est nullus.

AD II. Recta expositio Græcorum: at non negantur esse plura alia. Nam *Hebr. 6.* fit mentio solum Baptismi & Confirmationis, omissa Coena; non ideo foret hæc Sacramentum? Item Latini Patres intelligunt ibi Baptismos Sanguinis, & Fluminis probabilius. Nam sic *Ioann. 5.* *Hic est, qui venit per Aquam & Sanguinem Iesus Christus; non in aqua solum; sed in aqua & Sanguine.*

AD III. Istud blasphemia est. I. Quæ *Kemnitius* statuit Sacramenta; ea sunt etiam inter septem nostra: ergone ea duo erunt, vel tria bestię capita? 2. Dein; loānes dicit ea 7. capita esse Sacramentum, non dicit esse 7. Sacramenta. 3. Demum *Ioannes* exponit esse 7. Reges. Potius bestia est *Lutherus* vnicum asserens Sacramentum. *Calvinus* pro se adducit *Augustinum*: sed hic ibi ponit in exemplum, duo ex omnibus Sacramenta; non affirmat solum esse duo. *Kemnitius* Patres pro binario falsè adducit ac detorquet. Vide *Bellarmin. lib. 2. capit. 27.*

QVÆSTIO XVIII.

An Sacramentorum aliud sit alio præstantius?

LUTHERVS, cum asseclis, libro de instruendis Ministris ad Pragenses. Unum Sacramentum altero dignius esse non potest: cum eodem Verbo Dei omnia consent.

CALVINISTÆ dicere idem coguntur. Nam cum in Cœna ponant Christi præsentiam solum tropicè; non est, cur eam Baptismo anteponant. Vnde *Calvinus* & *Kemnitius* ad *Sess. 7. Can. 3.* Omisso statu quæstionis, ad iocos dissoluuntur calumnioli. Ut, definiti septem Sacramenta esse paria, cum septenarius sit impar. &c. Nugæ tales ibi plures.

AUTOR. Sacramenta VII. eiusdem sunt generis, ideoque verè Sacramenta sunt singula: attamen specie differunt: & nullum est quod non præstet alteri secundum propriam sibi rationem. Ita Omnibus antecellit 1. *Baptismus*, in effectu remittendi peccata, maximè originale, & pœnam: 2. *Confirmatio*, in gratia ad bene operandum. *Luc. vlt. Se-*

Kk dete.

dece, &c. donec induamini virtute ex alto.
 3. Eucharistia quoad Substantiam. 4. Penitentia præstat necessitate cunctis, præter Baptismum. 5. Extrema Unctio, in effectu gratiæ specialis. 6. Ordo præstat ratione Ministri cunctis, præter Confirmationem: nam ea conferre Episcopi est. 7. Matrimonium excellit omnibus Significatione.

QVÆSTIO XIX.

Ecclesiam sit institueret ceremonias?

LUTHERANI iuxta & CALVINIANI quot, quantasque in nos confingant calumnias; attingi nonnullas earum in meo Antipapista Mendace p. 3. q. 3. quò remitto, hinc que omitto.

Consentiant porro in ista. 1. Nullas à Christo vel Apostolis institutas esse ceremonias; quæ non extent in Scriptura: ex Traditione manantes, aspernandas esse. 2. Nullas, quæ non sint Sacramenta, habere vim spiritalem. V.g. exorcendi dæmones. 3. Non posse eas Ecclesiam institueret sic, ut teneantur fideles ad eas in conscientia, etiam citra scandalum. 4. Tales ceremonias non esse bonas, aut meritorias, nec pars diuini cultus. 5. Lingua vulgari celebranda ac ministranda esse Sacramenta.

Dissentiant in hoc: *An Ecclesia nouas possit institueret ceremonias?*

LUTHERVS lib. de form. Missæ. Confess. August. artic. 15. & 16. Melancthon in Locis de Ceremoniis, &c. & communis Lutheranorum, Aiant posse aliquas ad eruditionem, splendorem, & ordinem Ecclesiæ; modo ab sit obligatio, & opinio cultus.

CALVINVS Inst. l. 4. c. 16. §. 11. Negat id vllollicere modo. Sic & B. entius in Confess. Wittenberg. & Kemnitius in Exam. part. 2. pag. 166.

SVADENT istis. 1. Quia, Inst. 4. c. 10. §. 2. Apostolus 1. Cor. 7. *no vna quidem in re laqueum inycere. ausu est. Prospiciebat enim.*

quantum vulnus infligeretur conscientis, si eorum illis necessitas imponeretur, quarum relictia esset à Domino libertas.

2. Ad Colossenses docet non esse de vero Dei cultu petendam ab hominibus doctrinam.

3. Quia Dominus fideliter nos, & ad plenum instituit, qualiter sit colendus.

4. In fine capitis damnat omnes idæi, & superstitiosos, id est, filitios cultus hominum.

5. Idem §. 9. Apostolus Gal. 5. non patitur vllomodo, ut fidelium conscientia in scrupulum redigantur.

6. Idem §. 10. 15. Dominus, Mattheus, apprehendit traditiones hominum.

7. Ibid. §. 12. Romanenses partim de gentium deliriis sumserunt sibi exemplum; partim simiarum more imitati sunt veteres Iudei ritus.

8. Ibid. §. 14. Deus Iudeos, ut pueros, docuit per signa sensibilia; Nos, ut viros, simpliciter. Ioan. 4. Veri adoratores in spiritu & veritate adorabunt.

9. Ibid. 15. Quicquid commendationi habent opera, id totum habent obedientis summi, quam solam Deus respicit. Non ergo placeant sunt ceremonie, quas Deus non instituit.

10. Ibid. §. 17. Semel Ecclesia dicitur legitime. Quid precipio tibi, hoc obseruabis ut fueris. Non addes quicquam, nec detrahes. Prou. 30. Non te forte arguat, inueniaris que mendax.

11. Ibid. §. 23. Samatitæ à feris discerpi sunt, 4. Reg. 17. ob nouas ceremonias. Achab 4. Reg. 16. ob altare nouum positum reprobatur: Spiritus detestatur audaciam illam, quæ hominum inuenta in Dei cultu impura sunt corruptela. Et, 4. Reg. 21. Aggravatur hic crimen stantià crimen Manasse, quod altare nouum extraxerit in Ierusalem.

AUTOR. I. Christus & Apostoli quasdam Ceremonias instituerunt, quæ ex sola habentur Traditione. I. Vt Sacramentum Christinatis nunquam est in

in Scriptura; & tamen solus Christus id potuit instituire, utpote Sacramentum. Ita S. August. l. 2. c. 104. contra Petilianū. 2. Apostolus, 1. Cor. 11. *Cætera*, ait, *cum venero disponam*, scilicet. de ritu Eucharistiæ: & nil tamen scriptum est quod disposuit: neque omiserit disponere. 3. S. Basilius libro de Spiritu Sancto capit. 27. plura enumerat tradita, non scripta: in his signum Crucis: Aquam vino misceri in Sacrificio, Christum instituisse, ait Cyprianus libr. 2. Epist. 3. Augustinus l. 3. doct. Christ. c. 21.

II. Aliquæ Ceremoniæ vim habent spiritalem: Ut Signum Crucis; idque tum apprehensione dæmonum; tum ex deuotione hominum: tum maximè ex instituto Dei & opere operato: nam infidelibus quoque legitur vsus signi Crucis profuisse.

III. Ecclesia potest instituire nouas Ceremonias non ad iustificandum impium; sed alios ad effectus spiritales, scilicet. ad repræsentandum aliquod mysterium religionis; ad ornandum; ad curandos morbos; ad pellendos dæmones, peccata venialia, &c. idque per modum imperationis. 1. Sic Iacob, Genes. 28. erexit lapidem in titulum, fundens oleum desuper. &c. Noua hæc ceremonia. Synagoga autore Mardocheo, nouum festum instituit. Esth. 9. Item Iudith cap. ult. Item 1. Mach. 4. nouum festum dedicationis. Apostoli, Act. 15. Ut gentiles abstinere à suffocato & sanguine.

IV. Ecclesia potest obligare conscientias ad ceremoniam sub peccato, etiã citra scandalum. 1. Quia, Rom. 11. *Non est potestas, nisi à Deo: quæ autem à Deo sunt,*

ordinata sunt. &c. Qui autem resistunt, Dei ordinationi resistunt, & sibi damnationem acquirunt. 2. Quia. ob ceremonias ortæ sunt dissensiones ac hæreses in Ecclesia: Ut A. & 15. *Visum est. &c. nihil vltra imponere vobis oneris: Onus conscientiæ ligat.* Ut de Patchate, quo die celebrando: de hæreticis rebaptizandis; de ciborum delectu, festis, cereis, imaginibus. &c. 3. Nisi igitur lege sanciri possent ceremoniæ, nil in Ecclesia ordinatum, non conformitas perstaret: Ideo, 1. Cor. 14. *Omnia honestè & secundum ordinem fiant.* Caluinus Inst. l. 4. c. 10. §. 27. ait, dissolui neruis & deformari Ecclesiam, si cuique liceat mutare ceremonias. &c.

V. Ceremoniæ sunt res, non indifferentes, sed vtilis, meritoria, & pars quædam cultus diuini. 1. *Vtilis*, Ad augendam pietatem: informadum intellectū: ad memoriam: ad fidei exercitiū & professionem: ad conseruationem religionis: ad distinctionem Catholicorum ab hæreticis. 2. *Meritoria*: quia sunt opera virtutū, actus religionis, deuotionis. 3. *Sunt pars diuini cultus*: quia Cyprian serm. de Orat. *Placendum Deo est habitu corporis, & modo vocis.* Exteriora enim enunciant de interioribus: hæc autem bona Deo sunt grata: ergo & illa. Deus verè offenditur exteriore irreuerentia: ergo & colitur exteriore reuerentia. &c.

VI. Latine sunt administranda Diuina: Non de iure diuino: neque de essentia Sacramentorum, sed proprium Ecclesiæ latinæ est. &c. Cur? Consule Bellarminum.

DICO AD I. Agitur ibi de Virginitate seruanda, quam Dominus non imperarat, sed consuluerat.

AD II. Agit contra Iudaizantes Simonianos & Gnosticos, non contra ceremonias Ecclesiæ.

AD III. Verum est generali instructione, non particulari.

AD IV. Damnat Simoniana, & humano ingenio priuato inuenta.

AD V. Loquitur de seruitute Iudaica: & Calvinus falsò detorquet aliò.

AD VI. Pharisaicas Dei præcepto contrarias; vanas; pluris æstimatas, quàm Dei cultus.

AD VII. Est argumentum Manichæorum apud Aug. l. 20. contra Faustum c. 4. Est & Vigilanti apud Hieronymum. Dein; non omnia gentilium sunt mala & reiicienda; maxime à dæmonum cultu ad Dei cultum translata.

AD VIII. Ceremoniæ Iudaicæ vmbra erant futurarum: nostræ autem indices sunt præsentium rerum spiritalium; & requirunt internum cultum, excitantque ad cœlestia.

AD IX. At obedientiæ opera sunt meritoria, siue à Deo, siue ab Ecclesia mediatè instituta.

AD X. Non omnis additio prohibetur; sed corruptoria, superstitiosa, &c.

AD XI. Calvinus malâ fide vitur exemplis: Nam iis idololatria reprehenditur.

III. DE BAPTISMO.

QVÆSTIO XX.

*Baptismi que definitio, Materia,
& forma?*

LUTHERANI, vt MELANCHTHON in Locutione 1558. de Sacrif. *Baptismus signum est, quo Deus nobiscum agit, & recipit nos in gratiam.*

AUTOR. AT, hoc commune est omnibus Sacramentis.

CALVINVS Institut. l. 4. c. 15. §. 1. *Baptismus est signum initiationis, quo in Ecclesiæ copramur societatem, vt Christo insitu inter filios Dei censeamur.*

AT, nil hic de Essentia Sacramenti: nil de Effectu seu fine regenerandi primariò; solum quod testetur fidem actuat. Tale signum erat & Circumcisio, inferens venturo Christo Iudæos. Itaque *Baptismus est Sacramentum, en genus, regenerationis per aquam; en differentia, en verbo vite, en forma.*

II. LUTHERVS in *Symposiaco*, c. 17. *Baptismus est rarus, in lacte, cereuisia, aut quocunque liquore detus, qui nomine balnei possit appellari. Vide in m. Antichristo p. 3. q. 8.*

III. LUTHERANI communiter docent statum vitæ formam rari non sit: ea ad substantiam Sacramenti necessaria.

LUTHERVS l. de Capt. Babyl. cap. de Baptismo scribit, *Baptismus esse ratum, 1. Quibuscunque verbis collatus, dummodò in nomine Domini. 2. Inò dummodò suscipiatur in nomine Domini, et si in nomine diaboli daretur ab impiissimo: 3. Quod in etiam ipso diabolo. Vide sup. q. 10.*

ZVINGLIVS lib. de vera & falsa religione. de Baptismo idem non necesse fuit: ea vt forma, non se tenent vetare. Vnde quidem baptizabant in nomine Patris &c. quod Arianum est. Vide in *Genealogia*, 3. quæst. 4.

AUTOR. Forma est: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Baptismus datus solum in nomine Christi, aut absolutè, aut sub conditione, esset reprobendus. Dicta forma colligitur et Matth. 28. sed non euidenter; vt cogamur ad Ecclesiæ Traditionem recurrere: quam Calvinus ac Lutherus aspernatur. Patet: & sic declararunt Concilia, & S. Patres.*

sub nomine solius Christi baptizantur Apo-